

روزه رکن اساسی در تعالی معنوی و تربیت انسانی است

روزه مقدمه تقواست و تقوا، وصیت اول و آخر پیامبران است. اگر تقوا باشد، هدایت الهی هم هست؛ و اگر تقوا نباشد، هدایت الهی هم به صورت کامل نصیب فرد و جامعه نمی‌شود.

روزه مقدمه تقواست و تقوا، وصیت اول و آخر پیامبران است. اگر تقوا باشد، هدایت الهی هم هست؛ و اگر تقوا نباشد، هدایت الهی هم به صورت کامل نصیب فرد و جامعه نمی‌شود.

به گزارش خبرگزاری فارس، پایگاه اطلاع‌رسانی حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای در ایام ماه مبارک رمضان، به صورت روزانه گفتار و توصیه‌هایی اخلاقی از رهبر معظم انقلاب را منتشر می‌کند. این رهنمودها تحت عنوان "سی روز، سی گفتار" و در سحرگاه ایام ماه مبارک بر روی خروجی سایت قرار می‌گیرد.

روز نهم "عید رمضان"

شروع ماه مبارک رمضان، در حقیقت عید بزرگی برای مسلمانان است و جا دارد که مؤمنین، ورود این ماه را به هم تبریک بگویند و یکدیگر را به استفاده هرچه بیشتر از این ماه توصیه کنند. چون ماه ضیافت الهی است، در این ماه فقط مؤمنین و کسانی که اهل ورود در این ضیافتند، بر سر سفره پروردگار منان و کریم می‌نشینند. این، غیر از سفره عام کرم الهی است که همه انسان‌ها بلکه همه موجودات عالم از آن بهره‌مندند؛ این سفره خواص و ضیافت خاصان پروردگار است.

* رکن تکامل

"کتب علیکم الصیام کما کتب علی الذین من قبلکم". ما می‌دانیم که نماز و زکات، مخصوص امت اسلام نبوده است؛ بلکه پیامبران قبل از رسول اکرم اسلام صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم در صدر احکام خود، نماز و زکات را داشته‌اند. "و اوصانی بالصلوة و الزکوة ما دمت حیا" از قول حضرت عیسی (ع) است که به مخاطبان خود می‌فرماید: خدا من را به نماز و زکات وصیت کرده است. از آیات دیگر قرآن هم این معنا استفاده می‌شود. آیه اولی که تلاوت کردم، می‌فرماید: روزه هم مثل نماز و زکات در شمار احکامی است که مخصوص امت اسلام نیست؛ بلکه امم سابق و پیامبران گذشته هم مأمور به روزه بوده‌اند.

این نشان‌دهنده این حقیقت است که در بنای زندگی معنوی انسان‌ها در هر زمان، همچنان که نماز لازم است و این نماز، رابطه معنوی میان انسان و خداست و همچنان که زکات لازم است و این زکات، تزکیه مالی انسان می‌باشد، روزه هم واجب و ضروری است و این یکی از پایه‌های اصلی تکامل انسان و تعالی معنوی اوست؛ والا در طول زمان و با تغییر ادیان مختلف، این خط، ثابت و مستمر نمی‌ماند.

البته روزه در ادیان مختلف و زمان‌های گوناگون و به شکل‌های دیگر وجود دارد؛ اما گرسنگی کشیدن و اندرون را از طعام خالی داشتن و لب و زبان و دهان را در ساعات معینی بر روی تمتعات جسمانی بستن، خصوصیتی است که در روزه ادیان مختلف وجود دارد. پس روزه یک رکن اساسی در تعالی معنوی و تکامل روحی و هدایت و تربیت انسانی است.

* پلکان تقوا

بعد می‌فرماید: "لعلکم تتقون". یعنی این روزه، پلکانی به سمت تقوا و وسیله‌ای برای تأمین آن در وجود و دل و جان شماست. تقوا این است که انسان در همه اعمال و رفتار خود مراقب باشد که آیا این کار مطابق رضای خدا و امر الهی است یا نه. این حالت مراقبت و پرهیز و برحذر بودن دایمی، اسمش تقواست.

نقطه مقابل تقوا، غفلت و بی‌توجهی و حرکت بدون بصیرت است. خدا، ناهوشیاری مؤمن را در امور زندگی نمی‌پسندد. مؤمن باید در همه امور زندگی، چشم باز و دل بیدار داشته باشد. این چشم باز و دل بیدار و هوشیار در همه امور زندگی، برای انسان مؤمن این اثر و فایده را دارد که متوجه باشد، کاری که می‌کند برخلاف خواست خدا و طریقه و ممشای دین نباشد. وقتی این مراقبت در انسان به وجود آمد که گفتار و عمل و سکوت و قیام و قعود و هر اقدام و تصرف او، برطبق خط مشی‌ای است که خدای متعال معین کرده، اسم این حالت هوشیاری و توجه و تنبه در انسان تقواست که در فارسی به پرهیزگاری ترجمه شده؛ و مقصود از پرهیزگاری این است

که حالت پرهیز و برحذر بودن، همیشه در انسان زنده باشد. فایده روزه این است.

اگر ملتی یا فردی دارای تقوا بود، تمام خیرات دنیا و آخرت برای او جلب خواهد شد. فایده تقوا، فقط برای کسب رضای پروردگار و نیل به بهشت الهی در قیامت نیست؛ فایده تقوا را انسان باتقوا در دنیا هم می‌بیند. جامعه‌ای که باتقواست، جامعه‌ای که راه خدا را با دقت انتخاب می‌کند و با دقت نیز در آن راه حرکت می‌کند، از نعم الهی در دنیا هم برخوردار می‌شود، عزت دنیوی هم به‌دست می‌آورد و خدا علم و معرفت در امور دنیا هم به او می‌دهد. جامعه‌ای که در راه تقوا حرکت می‌کند، فضای زندگی آن جامعه، فضای سالم و محبت‌آمیز و همراه با تعاون و همکاری بین آحاد جامعه است.

تقوا، کلید خوشبختی دنیوی و اخروی است. بشریت گمراه که از انواع سختی‌ها و رنج‌های شخصی و اجتماعی می‌نالند، چوب بی‌تقوایی و غفلت و بی‌توجهی و غرق شدن در منجلاهی که شهواتش برای او فراهم کرده است، می‌خورد. جوامعی که عقب افتاده‌اند، حالشان معلوم است. جوامع پیشرفته عالم هم، اگرچه از بعضی جهات خوشبختی‌هایی دارند -که همان هم ناشی از هوشیاری و بیداری در بعضی از امور زندگی است- اما دچار خلأها و کمبودهای مرگباری هستند که نویسندگان و گویندگان و هنرمندان آن‌ها، امروز با صد زبان آن را بیان می‌کنند.

* وصیت اول و آخر

تقوا، وصیت اول و آخر پیامبران است. در سوره‌های مختلف قرآن می‌خوانید، اولین سخنی که انبیای الهی به مردم گفته‌اند، توصیه به تقوا بوده است. اگر تقوا باشد، هدایت الهی هم هست؛ و اگر تقوا نباشد، هدایت الهی هم به‌صورت کامل نصیب فرد و جامعه نمی‌شود. این روزه، مقدمه تقواست.

خداوند در يك آیه دیگر از سوره حدید می‌فرماید: "یا ایها الذین امنوا اتقوا الله و امنوا برسوله یؤتکم کفلین من رحمته و یجعل لکم نوراً تمشون به". تقوا موجب می‌شود که خدای متعال نوری را در قلب و زندگی و راه شما قرار بدهد، تا بتوانید در پرتو آن نور حرکت کنید و راه زندگی را پیدا نمایید. بشر نمی‌تواند با سردرگمی حرکت کند. بدون شناختن مقصد و هدف، حرکت انسانی میسر نیست. این نوری که می‌تواند هدف و سرمنزل و راه را به ما نشان بدهد، ناشی از تقوا و پرهیزگاری است. توصیه همه انبیا و اولیا به تقواست...

توصیه می‌کنم که در همه امور و آنات زندگی‌تان، تقوای الهی را بر خود فرض و لازم بشمارید؛ مخصوصاً کسانی که در جامعه مسؤولیت بیشتری دارند. اگرچه در جامعه اسلامی همه مسؤولند، اما هرچه مسؤولیت بیشتر و بار سنگین‌تر باشد، زاد و توشه تقوا بیشتر مورد نیاز است. آن کسانی که در جامعه مسؤولند، باید بر مایه تقوای خود بیفزایند؛ بدانند که چه می‌کنند و بفهمند که آیا رضای الهی در این حرفی که می‌زنند، در این اقدامی که انجام می‌دهند و در این عملی که می‌کنند، هست یا نه؟ این، معیار و ملاک است. اگر ما تقوا را پیشه خودمان بکنیم، واللّه قوی‌ترین قدرت‌های مادی هم نخواهند توانست سر سوزنی در این راه مستقیمی که ما طی می‌کنیم، انحراف به‌وجود بیاورند.

* دعا، امید و حرکت

ماه رمضان را مغتنم بشمارید. این روزها را با روزه‌داری و این شب‌ها را با ذکر و دعا به سر ببرید. فصل دعا هم، همین ماه مبارک است. اگرچه همیشه انسان باید با رشته دعا به خدا متصل باشد اما آیه "و إذا سألك عبادی عتی فإنی قریب اجیب دعوة الداع إذا دعان" در سوره بقره در خلال همین آیات مبارکه مربوط به روزه و ماه رمضان است. در وسط آیات روزه و ماه رمضان، این آیه "و إذا سألك عبادی عتی فإنی قریب" آمده که همه انسان‌ها و همه بندگان را به دعا و توجه سوق می‌دهد و دعوت می‌کند.

رابطه دعا، رابطه قلبی شما با خداست. دعا، یعنی خواستن و خدا را خواندن. خواستن، یعنی امیدواری. تا امید نداشته باشید، از خدا چیزی را درخواست نمی‌کنید. انسان ناامید که چیزی طلب نمی‌کند. پس دعا یعنی امید که ملازم با امید به اجابت است. این امید به اجابت، دل‌ها را مشتعل می‌کند و منور نگه می‌دارد. به برکت دعا، جامعه بانشاط و اهل حرکت می‌شود.

* انس یعنی تدبر

این ماه، همچنین بهار قرآن است. انس با قرآن، معرفت اسلامی را در ذهن ما قوی‌تر و عمیق‌تر می‌کند. بدبختی جوامع اسلامی، به‌خاطر دوری از قرآن و حقایق و معارف آن است. آن کسانی از مسلمانان که معانی قرآن را نمی‌فهمند و با آن انس ندارند، وضعشان معلوم است. حتی کسانی هم که زبان قرآن، زبان آن‌هاست و آن را می‌فهمند، به‌خاطر عدم تدبر در آیات قرآن با حقایق قرآنی آشنا نمی‌شوند و انس نمی‌گیرند. می‌بینید که آیه "لن یجعل الله للکافرین علی المؤمنین سبیلاً" یعنی خداوند مؤمنین را زیردست و زبون کفار قرار نداده است، در کشورهای عربی و به‌وسیله مردم عرب زبان در دنیا خوانده می‌شود اما به آن عمل نمی‌گردد. در آیات قرآن، توجه و تنبه و تدبر نیست؛ لذا کشورهای اسلامی عقب مانده‌اند.

انس با قرآن، یعنی قرآن را خواندن و باز خواندن و باز خواندن و در مفاهیم قرآنی تدبیر کردن و آنها را فهمیدن. فارسی‌زبان‌ها می‌توانند از ترجمه قرآن استفاده کنند و کلمات قرآنی را به‌طور تقریب بفهمند و مضامین آیات قرآن را دریابند و در آنها فکر و تأمل کنند. اگر در آیات قرآن تأمل بکنیم، اراده و استقامت ما قوی‌تر و بیشتر از این خواهد شد. همین آیات قرآنی است که توانست در روزگاری، انسان‌هایی را تربیت کند که با دنیای کفر و ظلمات بستیزند. همین معارف است که ملت بزرگ ما را وادار کرد و مجهز نمود که با دنیای مدرن مظلّم جاهلیت - جاهلیت مدرن و جاهلیت قرن بیستم - مقابله کند. امیدواریم که ملت ما روزبه‌روز به قرآن و حقایق قرآنی نزدیک‌تر بشوند.

خطبه‌های نماز جمعه تهران؛ 10/1/69